Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U001392

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 28-04-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Потапова Катерина Павлівна
2. Kateryna P. Potapova

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6005-5087

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 222

Назва наукової спеціальності: Медицина

Галузь / галузі знань: охорона здоров'я

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Медицина

Дата захисту: 12-06-2025

Спеціальність за освітою: Лікувальна справа

Місце роботи здобувача: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, буд. 13, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 8677

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, буд. 13, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, буд. 13, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76.29.51, 76.29.51.05, 76.29.51.07

Тема дисертації:

1. Зв’язок особливостей харчування та складу мікробіоти кишківника з перебігом розсіяного склерозу
2. Relationship of nutrition and intestinal microbiota composition with the course of multiple sclerosis

Реферат:

1. Дисертація присвячена встановленню зв’язку між особливостями харчування і складу мікробіоти кишківника з перебігом розсіяного склерозу для поліпшення якості надання допомоги хворим на розсіяний склероз (РС). Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що розсіяний склероз є хронічним аутоімунним демієлінізуючим неврологічним захворюванням, яке вражає центральну нервову систему та часто призводить до ранньої інвалідизації у осіб молодого віку. Враховуючи хронічний перебіг, виникнення та прогресування неврологічного дефіциту серед осіб працездатного та фертильного віку та відсутність етіотропного лікування, визначення модифікованих чинників ризику більш тяжкого перебігу РС та розробка додаткових немедикаментозних методів терапії супроводу є актуальним науковим питанням. Хоча точні причини розвитку РС залишаються невідомими, наукові дані вказують на те, що його виникнення та прогресування пов’язані з поєднанням генетичних та зовнішніх факторів. Одним із таких чинників, що

модифікуються, можна розглядати харчування. Вплив харчування на імунну відповідь здійснюється через мікробіоту кишківника, сукупність мікроорганізмів в кишківнику людини, що роблять просвіт кишківника багатим і щільним джерелом антигенного різноманіття. Мікробіота людини відіграє важливу роль у регуляції імунної відповіді, сприянні травленню та метаболізму. Зміни в регуляції кишково-мозкової вісі потенційно обумовлюють характер перебігу захворювання та визначають його важкість та активність. Актуальність даної теми в Україні зумовлюється ще й освітніми причинами, зокрема немає даних по оцінці медичної грамотності пацієнтів щодо питань харчування при розсіяному склерозі, немає розуміння щодо відповідності харчового раціону неврологічних пацієнтів стандартним міжнародним рекомендованим нормам споживання нутрієнтів для підтримки здорового способу життя. Попри велику кількість порад щодо дієт при розсіяному склерозі, які можна знайти в інтернеті, відсутність доказової бази робить частину з них потенційно небезпечними для здоров'я, тому вивчення мікробіоти кишківника української популяції, особливостей харчування в культурному контексті набуває ще більшої актуальності. Мета дослідження Встановити особливості зв'язку між харчуванням та мікробіотою кишківника з їх впливом на перебіг розсіяного склерозу у дорослих пацієнтів в Україні та розробити ефективну стратегію консультування з урахуванням оптимізації харчування хворих на РС як терапевтичного інструменту у складі комплементарної немедикаментозної терапії. Методи дослідження Клінічні, лабораторні, генетичні з використанням технології секвенування наступного покоління (NGS), інструментальні, статистичні, метод анкетування. Об'єкт дослідження Пацієнти із встановленим діагнозом РС, які знаходились на амбулаторному та стаціонарному лікуванні у відділенні демієлінізуючих захворювань Київської міської клінічної лікарні №4 та їхня медична документація: картки стаціонарних та амбулаторних хворих в електронному форматі в медичній інформаційній системі (МІС), дані лабораторних, генетичних та інструментальних досліджень. Завдання дослідження: 1. Оцінити рівень інформованості та задоволеності пацієнтів із розсіяним склерозом стосовно отриманих харчових рекомендацій. 2. Визначити нутритивний склад харчування пацієнтів, зокрема вміст макро- та мікронутрієнтів, енергетичну цінність та взаємозв'язок між вказаними параметрами та тяжкістю перебігу РС з наступною оцінкою відповідності раціону сучасним міжнародним рекомендаціям. 3. Визначити типовий та родовий склад мікробіоти кишківника в групі дослідження і групі контролю з наступним уточненням наявності РС-асоційованої відмінності. 4. Дослідити видовий профіль кишкової мікробіоти в основній та контрольній групах із подальшим аналізом відмінностей у їхньому складі. 5. Визначити енетротипи та мікробне різноманіття у групах дослідження. 6. Розробити освітні матеріали щодо дієтичних рекомендацій для пацієнтів із встановленим діагнозом РС, враховуючи отримані дані щодо типу та складу мікробіоти кишківника у хворих на РС.

2. The dissertation is devoted to establishing the relationship between nutrition and gut microbiota composition with the course of multiple sclerosis to improve the quality of care for patients with multiple sclerosis (MS). The relevance of the research topic is due to the fact that multiple sclerosis is a chronic autoimmune demyelinating neurological disease that affects the central nervous system and often leads to early disability in young people. Given the chronic course, the onset and progression of neurological deficits among people of working and fertile age, and the lack of etiopathogenetic treatment, the identification of modifiable risk factors for more severe MS and the development of additional non-drug therapies for its maintenance is a pressing scientific issue. Although the exact causes of MS development remain unknown, scientific evidence suggests that its onset and progression are associated with a combination of genetic and external factors. Nutrition can be considered one of these modifiable factors. The influence of nutrition on the immune response is exerted through the gut microbiota, a collection of microorganisms in the human gut that make the human intestinal lumen a rich and dense source of antigenic diversity. The human microbiota plays an important role in regulating the immune response, promoting digestion and metabolism. Changes in the regulation of the gut-brain axis potentially determine the nature of the disease and determine its severity and activity. The relevance of this topic in Ukraine is also due to educational reasons, in particular, there is no data on assessing patients' health literacy regarding nutrition in multiple sclerosis, and there is no understanding of the compliance of the diet of neurological patients with standard recommended nutrient intake to maintain a healthy lifestyle. Despite the large number of dietary tips for multiple

sclerosis that can be found on the Internet, the lack of evidence makes some of them potentially dangerous to health, so studying the gut microbiota of the Ukrainian population and nutritional patterns in a cultural context is even more important. The aim of the study is to determine the peculiarities of the relationship between nutrition and gut microbiota with their impact on the course of multiple sclerosis in adult patients in Ukraine and to develop an effective counseling strategy based on nutritional optimization in patients with MS as a therapeutic tool as part of complementary non-drug therapy. Research methods: clinical, laboratory, genetic using next-generation sequencing (NGS) technology, instrumental, statistical. Subjects: patients with a diagnosis of MS who were on outpatient and inpatient treatment in the Department of Demyelinating Diseases of Kyiv City Clinical Hospital No. 4 and their medical records: inpatient and outpatient records in electronic format in the MIS, which is connected to the EHR, data from laboratory, genetic and instrumental studies. Objective of the study: 1. To investigate the quality, availability and satisfaction level of nutritional recommendations for patients with multiple sclerosis. 2. Determine the nutritional composition of patients' diets, including the content of macro- and micronutrients, energy value, and the relationship between these parameters and the severity of MS, followed by an assessment of the diet's compliance with current international recommendations. 3. Determine the typical and generic composition of the gut microbiota in the study group and the control group, followed by clarification of the presence of MS-associated differences. 4. To investigate the species profile of the intestinal microbiota in the study and control groups with further analysis of differences in their composition. 5. To determine the enterotypes and microbial diversity in the study and control groups; 6. To develop educational materials on dietary recommendations for patients with a confirmed diagnosis of multiple sclerosis (MS), taking into account the obtained data on the type and composition of the gut microbiota in individuals with MS.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Potapova K. P. The role of gut microbiota and nutrition features in the pathogenesis of multiple sclerosis and its course. Ukrainian Neurological Journal. 2019. No. 2–3. P. 22–28. URL: https://doi.org/10.30978/unj2019-2-22
- Potapova , K. P., & Sokolova , L. I. (2025). ACCESSING SATISFACTION WITH DIETARY RECOMMENDATIONS AMONG PATIENTS WITH MULTIPLE SCLEROSIS IN UKRAINE: A CROSS-SECTIONAL STUDY. Medical Science of Ukraine (MSU), 21(1), 37-44. https://doi.org/10.32345/2664-4738.1.2025.05
- POTAPOVA K. P., SOKOLOVA L. I. The dietary needs of patients with multiple sclerosis: a qualitative study of satisfaction and accessibility. Ukrainian Neurological Journal. 2024. No. 4. P. 27–33. URL: https://doi.org/10.30978/unj2024-4-27
- Потапова, К. П., & Соколова, Л. І. (2025). ВИВЧЕННЯ РОЛІ МІКРОБІОТИ КИШКІВНИКА У ПАЦІЄНТІВ З РОЗСІЯНИМ СКЛЕРОЗОМ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОПУЛЯЦІЇ: ПОПЕРЕЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ . Клінічна та профілактична медицина, (2), 49-57. https://doi.org/10.31612/2616-4868.2.2025.06
- POTAPOVA K. P., SOKOLOVA L. I. Nutrition and multiple sclerosis severity: how diet and lifestyle choices shape disease course. Ukrainian Neurological Journal. 2025. No. 1. P. 44–50. URL: https://doi.org/10.30978/unj2025-1-44

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Соколова Лариса Іванівна

2. Larusa I. Sokolova

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.15

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, буд. 13, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шоробура Марія Стефанівна

2. Mariya S. Shorobura

Кваліфікація: к. мед. н., доц., 14.01.15

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6883-6766

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Код за ЄДРПОУ: 02010793

Місцезнаходження: вул. Пекарська, буд. 69, Львів, 79010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дербак Марія Антонівна

2. Mariia A. Derbak

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.13

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4791-4080

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кобиляк Назарій Миколайович

2. Nazarii M. Kobyliak

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.14

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9814-689X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, буд. 13, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Довбонос Тетяна Анатоліївна

2. Tetyana A. Dovbonos

Кваліфікація: к.мед.н., доц., 14.01.15

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1905-8662

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, буд. 13, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Мельник Володимир Степанович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Мельник Володимир Степанович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Паливода Роман
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна